

PŘEVÝCHOVA PO ČESKU?

Vězeňství je svým způsobem neviditelnou, zato nezbytnou institucí každého státu, ať už se pyšní přízviskem totalitní nebo demokratický. Jeho historie a současnost nám poměrně jasně ukazují, že primárním účelem není ani tak ochrana společnosti, nebo dokonce převýchova pachatele zločinu, ale zachování daného řádu a v jednadvacátém století hlavně **prohlubování nerovností způsobených nadvládou trhu**, dle příznačného hesla „Chudým brát a bohatým dávat“. Česká republika (ČR) patří v tomto oboru mezi světovou špičku.

Počet vězněných na hlavu v rámci Evropské unie je v ČR druhý nejvyšší po Litvě. Tyto dvě země jsou ve věznění svých obyvatel velmi efektivní, počet vězňů na hlavu na Západě, ale i v Rumunsku nebo Bulharsku je totiž poloviční. Česko má tedy dvakrát víc vězňů, než je v Evropě běžné. Bezkonkurenčně nejvyšší počet trestů si odpykávají lidé odsouzení za krádež (2016–19), a to 7140. Drtivá většina lidí si ve vězení odpykává trest za drobné nenásilné majetkové delikty. Naprostou většinou lidí ve vězení za krádež jsou mladíci od 19 do 33 let. Nejvíce vězňů pochází z chudých regionů: Ústecko, Teplicko, Chomutovsko a Mostecko. Na druhou stranu za lichvu, jíž jsme svědky na každém rohu, byli mezi lety 2016–18 odsouzeni nepodmíněně dva lidé. **Za neodvádění daní, které se stalo oblíbeným sportem všech úspěšných, si nešel v tom období sednout nikdo.** Za zjednání výhody při zadání veřejné zakázky dva lidé. Přijetí úplatku nikdo.

Státní moc si tak očividně vychovává ne úplně marginální skupinu „trestaných“, která zcela jistě v průmyslové budoucnosti 4.0 nebude potřeba. Recidiva dosahuje 70 %, takže Kropotkin měl před sto lety pravdu, když hlásal, že „**věznice jsou univerzitami zločinu**“. Počet uvězněných s kumulovanými tresty v ČR pomalu, ale jistě dohání počet uvězněných s jedním trestem. **Rohlíkoví zlodějčkové si tak často odnášejí mnohem vyšší (nasčítané) tresty než příslušníci vládnoucí třídy usvědčení z rozsáhlé hospodářské kriminality.** Kumulace trestů už začala být takový problém (věznice jsou přeplněné k prasknutí), že ji musel v srpnu omezit Ústavní soud. Jedná se však pouze o úlitbu, která na drakonickém řádu příliš nemění: „Pokud hrozí nepřiměřená kumulace trestů, nemusí soudy výjimečně přeměnit starší podmínku na nepodmíněný trest.“ Kumulovaný trest je v těchto případech navíc nahrazován

trestem alternativním. Mainstreamové politické proudy se nyní prou. Ten neliberální konzervativní chce utužovat, utahovat, přeje si přísné tresty a plné cely. Ten liberální povoluje a hledá alternativy. Instaluje hlídací obojky, zadává prospěšné práce a vymýšlí restorativní manévry. Výsledkem je jen posouvání mříží mimo budovu vězení a legitimizace vězeňství jako přirozené součásti života.

Elita se přes všední rutinu ožebračování většinové společnosti vyšetřování i trestům úspěšně vyhýbá. Poslední kauza Dalík napovídá, oč jde. Nejprve divadlo s přísnou ostrahou pro diváky, během výkonu trestu obcování v luxusním penzionu, nakonec prominutí zbytku trestu, aniž by prásknul spolupachatele ze stranických špiček ODS. Šéfové H-Systemu, manažeři investičních fondů Trend a Mercia, Pitr, Lukeš, manažeři Union banky, Dohnal, Chvalovský, Kaplanová, manažeři firmy Bena, Srba, Rédl a další poskoci Radovana Krejčíře, Takáč a Bakus, Tejkal... tito příslušníci sametové podnikatelské nomenklatury si užívají svobody díky amnestii Václava Klause.

Co se neprivilegované části společnosti týká, ta je podrobena trvalému dohledu. O každém se ví, jestli řádně platí daně, pokuty, zda nesimuluje a řádně dochází do práce, o děti se stará podle tabulek a na internetu diskutuje, jak se má. Jelikož kapitalismus, nadvláda peněz, diktatura trhu a korporací vytváří mezi elitami a neprivilegovanými bezprecedentní majetkové rozdíly, pro jednotlivce, kteří se ocitají na samém okraji společnosti, bývá porušení zákona otázkou přežití, a tak jsou zatýkáni a věznění za drobné krádeže, distribuci drog, prostituci, nebo třeba nocování na veřejných prostranstvích. Za zdmi vězení neexistuje možnost volby, není zde žádná iluze demokracie, pouze vězení. Denní rutinu určuje přísný řád, který vynucuje ozbrojená stráž. Každé jednání je s podezřením sledováno. Veškerá individualita, jakákoliv identita jsou zničeny a nahrazeny statusem vězeň, kriminálník. **Vězení je poslední instancí vynucující poslušnost systému.** Izoluje nepohodlné živly od jakékoliv reálné interakce a vnucuje jim předdefinované role.

Dokud bude společnost vykořisťována a podrobována zákonům tvořeným úzkou skupinou privilegovaných, zůstane vězení nezbytnou institucí.